

DOBRE PRAKTYKI PLANOWANIA GOSPODAROWANIA WODAMI NA OBSZARACH CENNYCH PRZYRODNICZO

BROSZURA PODSUMOWUJĄCA

opracowanie dotyczące zaleceń dla powiązania procesów planowania gospodarowania wodami i ochrony obszarów NATURA 2000

wykonane w ramach realizacji Projektu PL0494

„Warunki zarządzania obszarem dorzecza i ochroną różnorodności biologicznej dla zapewnienia zrównoważonego rozwoju obszarów cennych przyrodniczo na przykładzie zlewni Czarnej Orawy stanowiącej część transgranicznego dorzecza Dunaju”

Projekt realizowany przez:

Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie we współpracy z Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska w Krakowie

Projekt współfinansowany przez:

Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego

Wsparcie udzielone przez Islandię, Lichtenstein oraz Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego

Partner projektu:

Beneficjent projektu:

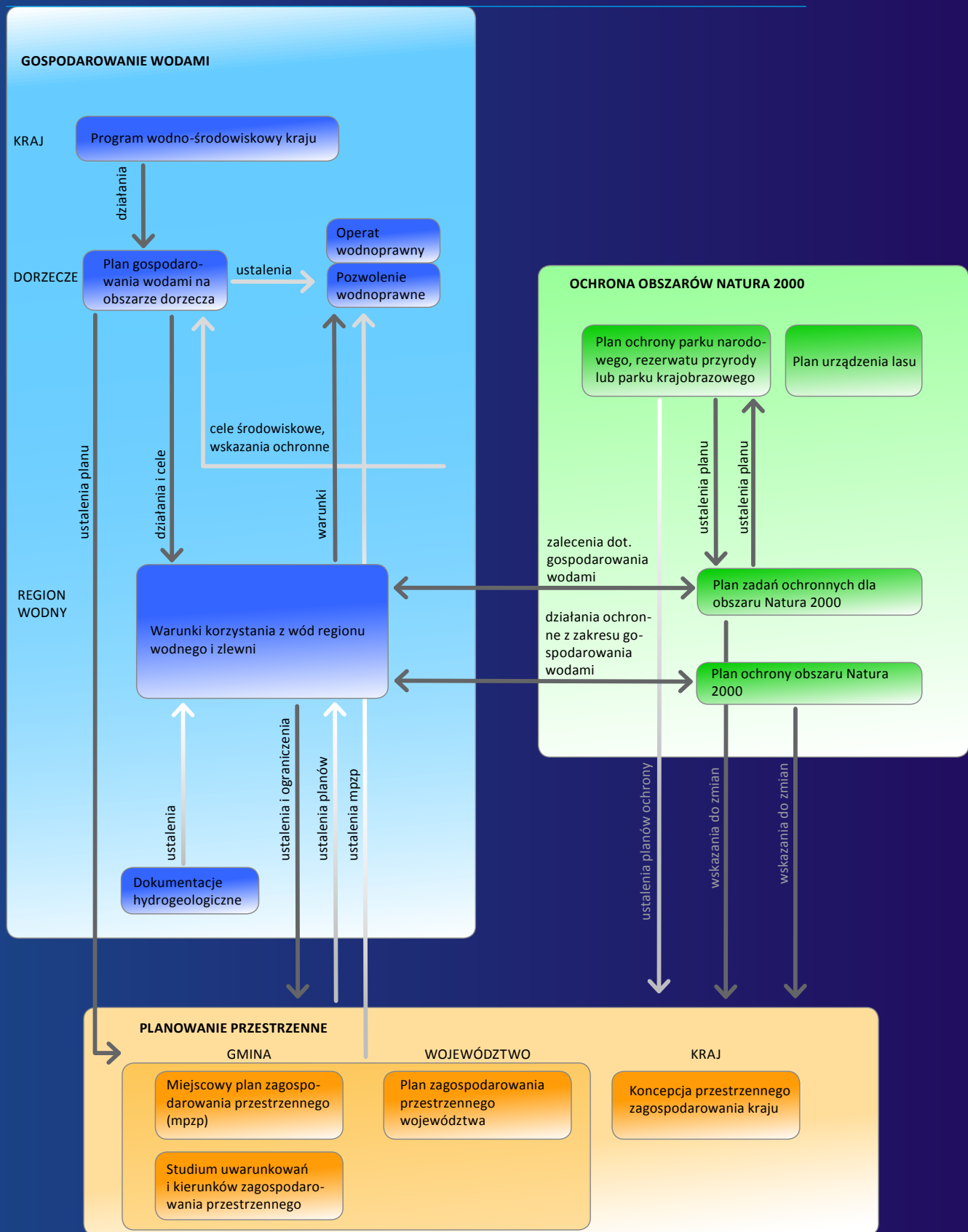
INSTRUMENTY PRAWNE SŁUŻĄCE OCHRONIE EKOSYSTEMÓW WODNYCH I OD WÓD ZALEŻNYCH

Zmiany w zasadach gospodarowania wodami i w podejściu do problemów środowiska przyrodniczego zostały wprowadzone wraz z implementacją [Ramowej Dyrektywy Wodnej](#). Natomiast ideę utworzenia w krajach Unii Europejskiej wspólnego systemu obszarów objętych ochroną przyrody wprowadziły dwie unijne dyrektywy: [Dyrektywa w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory \(tzw. siedliskowa\)](#) oraz [Dyrektywa w sprawie ochrony dzikiego ptactwa \(tzw. ptasia\)](#).

Można powiedzieć, że wspólnym celem tych trzech dyrektyw jest podjęcie takich działań, które mają na celu poprawę stanu wód oraz ochronę i zachowanie określonych typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków, które uważa się za cenne i zagrożone w skali całej Europy. W wyniku wprowadzenia tych uregulowań do prawa krajowego ochrona zasobów wodnych, w tym ekosystemów wodnych i ekosystemów od wód zależnych, stała się równoważnym, obok racjonalnego użytkowania, celem planowania gospodarowania wodami.

Planowanie w zakresie gospodarowania wodami oraz ochrony obszarów Natura 2000 jest uregulowane głównie poprzez dwie ustawy z rozporządzeniami wykonawczymi – odpowiednio: [ustawę z dnia 18 lipca 2001r. Prawo wodne](#) oraz [ustawę z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody](#). Kolejną ustawą o dużym znaczeniu dla realizacji zadań gospodarki wodnej oraz ochrony przyrody jest [ustawa z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym](#), ponieważ właśnie przeznaczenie, sposób i zasady zagospodarowania terenów są jednymi z najważniejszych narzędzi realizacji celów ochrony przyrody.

Wymienione wyżej ustawy definiują systemy planistyczne (plany, programy i inne dokumenty planistyczne, zakres i sposób ich tworzenia, organy odpowiedzialne za ich sporządzenie) w dziedzinach objętych regulacją a także ich wzajemne powiązania i interakcje. Planowanie w tych trzech dziedzinach jest powiązane głównie poprzez uwzględnianie wymagań i ustaleń z zakresu ochrony przyrody (w tym obszarów Natura 2000) i gospodarki wodnej w dokumentach planistycznych zagospodarowania przestrzennego.

Schemat w zakresie planowania gospodarowania wodami, ochrony obszarów Natura 2000 i planowania przestrzennego

OCHRONA OBSZARÓW NATURA 2000 W WARUNKACH KORZYSTANIA Z WÓD

Ustawa Prawo wodne (art. 1) zakłada prowadzenie gospodarowania wodami zgodnie z zachowaniem zasady racjonalnego i całościowego traktowania zasobów wód powierzchniowych i podziemnych z uwzględnieniem ich ilości i jakości oraz w taki sposób, aby działając w zgodzie z interesem publicznym, nie dopuszczać do wystąpienia możliwego do uniknięcia pogorszenia ekologicznych funkcji wód oraz pogorszenia stanu ekosystemów lądowych i terenów podmokłych bezpośrednio zależnych od wód.

Warunki korzystania z wód (warunki korzystania z wód regionu wodnego i warunki korzystania z wód zlewni), obok programu wodno-środowiskowego kraju, planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, planów zarządzania ryzykiem powodziowym i planów przeciwdziałania skutkom suszy na obszarach dorzeczy, wymienione są jako podstawowe narzędzie w procesie planowania zasobami wodnymi (art. 113).

PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA WARUNKÓW KORZYSTANIA Z WÓD ORAZ ICH ROLA W OCHRONIE WÓD I EKOSYSTEMÓW OD WÓD ZALEŻNYCH

Warunki korzystania z wód są narzędziem wspomagającym proces zarządzania zasobami wodnymi. Głównym ich zadaniem jest wspomaganie osiągnięcia celów środowiskowych poprzez realizację polityki i kształtowanie sposobu realizacji działań zapewniając:

- niepogarszanie istniejącego stanu wód, ekosystemów wodnych i od wód zależnych;
- optymalizację efektów wdrożenia programów działań, ukierunkowanych zasadniczo na usuwanie niekorzystnych zmian w stanie wód i ograniczających niekorzystne presje antropogeniczne mogące prowadzić do pogorszenia stanu wód, ekosystemów wodnych i od wód zależnych;
- przeciwdziałanie niekorzystnym wpływom na stan/potencjał wód mogącym zaistnieć w wyniku realizacji nowych działań/aktywności w zakresie korzystania z wód oraz nasilających się innych presji antropogenicznych.

Warunki korzystania z wód uszczegóławiają w obszarze regionu wodnego/zlewni ustalenia planów gospodarowania wodami oraz będą wykorzystywane w procedurze wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięć.

OGRANICZENIA W KORZYSTANIU Z WÓD I UŻYTKOWANIU TERENU W ZLEWNIACH OBEJMUJĄCYCH OBSZARY NATURA 2000 ZALEŻNE OD WÓD

Kluczowym problemem w zakresie ochrony ekosystemów zależnych od wód, a w szczególności siedlisk mokradłowych, jest umożliwienie ich funkcjonowania w środowisku zlewni, które na skutek działalności człowieka uległo w wielu przypadkach znacznym przeobrażeniom od czasu, kiedy utworzyły się w nim siedliska bagienne.

Sytuacja obecnie istniejąca w zlewni odznacza się różnym stopniem oddziaływania człowieka zarówno na zasoby wodne, jak i na poszczególne elementy przyrodnicze systemu. Chroniąc ekosystemy zależne od wód, a w szczególności siedliska mokradłowe, należy w procesie zarządzania zasobami wodnymi przede wszystkim utrzymać charakter i poziom zasilania w wodę. Uwzględnienie w bilansie wodnego gospodarstwa ekosystemów zależnych od wód wymaga ilościowego określenia ich potrzeb wodnych, zakresu dopuszczalnych, niepowodujących trwałych przekształceń odchyleń od zdefiniowanych zapotrzebowań oraz kryteriów oceny stopnia realizacji zadań związanych z zapewnieniem wymagań wodnych obszaru.

Generalnie wszelkie ograniczenia dla obszaru siedliska i jego bezpośredniego otoczenia, również te obejmujące sposoby korzystania

z wód, użytkowania terenu i infrastruktury powinny być zawarte w **planie ochrony lub planie zadań ochronnych obszaru chronionego**. W sytuacjach, gdy plany takie jeszcze nie powstały, ograniczenia ustalone w **warunkach korzystania z wód** powinny umożliwiać realizację celów środowiskowych dla obszarów ochronnych, przy czym zakres i forma ograniczeń powinna być wypracowana przy współdziałaniu zarządcy obszarem chronionym.

W odniesieniu do siedlisk Natura 2000 zależnych od wód obszar obowiązywania określony w **warunkach korzystania z wód** w zależności od ograniczeń może:

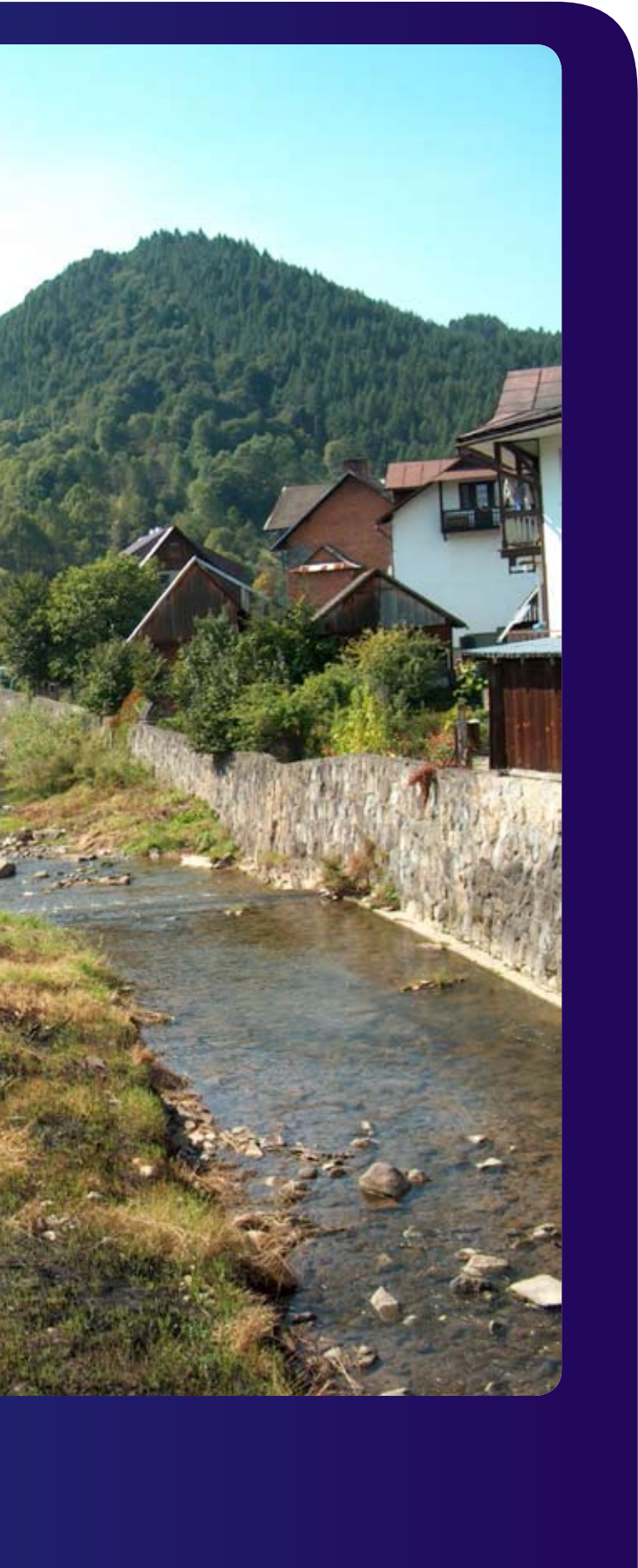
- pokrywać się z granicami siedliska lub jego bezpośrednim otoczeniem (np. nakaz zmiany zasad gospodarowania wodą na obiektach melioracyjnych, zakaz lokalizacji nowych budowli wodnych) lub
- obejmować zlewnię rzeki do przekroju poniżej chronionego siedliska lub część zlewni (np. zakaz lokalizacji obiektów mogących znacząco wpływać na reżim hydrologiczny, zaostrzone wymagania odnośnie jakości ścieków odprowadzanych do wód).

Należy podkreślić, że stan chronionego ekosystemu zależy od przebiegu wielu procesów fizycznych oraz oddziaływań antropogenicznych zachodzących na obszarze chronionym oraz w większości przypadków w całej zlewni rzecznej zasilającej ten obszar. W związku z tym, wszelkie działania oraz ograniczenia w użytkowaniu wód

i terenu w zlewni zawarte w [warunkach korzystania z wód](#) i ukierunkowane na osiągnięcie bądź utrzymanie dobrego stanu wód będą pozytywnie oddziaływać na kondycję obszaru chronionego. Dla form ochrony ekosystemów zależnych od wód wymagających wprowadzenia ostrzejszych wymagań odnośnie reżimu hydrologicznego oraz/lub stanu jakościowego wód może zaistnieć konieczność wprowadzenia dodatkowych ograniczeń w korzystaniu z wód, wówczas podstawą dla określenia liczbowych wartości tych ograniczeń powinny być wyniki bilansu wodnogospodarczego, w którym został uwzględniony jako jeden z pełnoprawnych użytkowników - obszar chroniony.

KATALOG OGRANICZEŃ W ZALEŻNOŚCI OD CHARAKTERU WYMAGAŃ WODNYCH OBSZARÓW ZALEŻNYCH OD WÓD OBJĘTYCH PROGRAMEM NATURA 2000

Specyficzny charakter i duże zróżnicowanie wymagań wodnych poszczególnych rodzajów siedlisk zależnych od wód w obszarach objętych programem Natura 2000 powoduje, że nie ma możliwości formułowania w jednoznaczny i ujednoczony sposób ograniczeń (nakazów, zakazów i zaleceń) w zakresie szczególnego korzystania z wód.

Zakres ograniczeń wprowadzanych za pośrednictwem **planów zadań ochronnych** lub **planów ochrony dla obszarów Natura 2000** oraz **warunków korzystania z wód** będzie zależał od wymagań wodnych samego obszaru, stopnia i rodzaju zabudowy hydrotechnicznej, rodzaju zagospodarowania terenu, poziomu infrastruktury technicznej, typu użytkowników wód. Oznacza to, że wprowadzenie jakiegokolwiek ograniczenia wymaga bardzo dobrego rozpoznania problemu i możliwości jego rozwiązania w celu przygotowania samego ograniczenia oraz uzasadnienia jego wprowadzenia.

Obecnie dla potrzeb opracowywania **planów zadań ochronnych** lub **planów ochrony dla obszarów Natura 2000** oraz **warunków korzystania z wód** możliwe jest tylko wskazanie ogólnych zasad oraz katalogu (zbioru) potencjalnych ograniczeń, natomiast wybór i ostateczne sformułowanie ograniczenia będzie zależało od indywidualnej i dogłębnej analizy uwarunkowań i zagrożeń związanych z korzystaniem z wód i użytkowaniem obszaru chronionego i zlewni rzecznej powyżej niego. Generalnie, w odniesieniu do istniejących już i planowanych form korzystania z wód powinna obowiązywać zasada racjonalnego gospodarowania wodą, preferowanie wodooszczędnych technologii, nowoczesnych technologii oczyszczania ścieków i zagospodarowania wód opadowych w zlewniach zurbanizowanych (retencjonowanie, podczyszczanie).

PROJEKT

„Warunki zarządzania obszarem dorzecza i ochroną różnorodności biologicznej dla zapewnienia zrównoważonego rozwoju obszarów cennych przyrodniczo na przykładzie zlewni Czarnej Orawy stanowiącej część transgranicznego dorzecza Dunaju”

NUMER PROJEKTU

Projekt PL0494

BENEFICJENT

Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie

PARTNER PROJEKTU

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Krakowie

PROGRAM

Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego

NUMER I NAZWA PRIORYTETU

Priorytet 2.2. Promowanie zrównoważonego rozwoju

WARTOŚĆ PROJEKTU

337 838 Euro

KOSZTY KWALIFIKOWANE

337 838 Euro (100% wartości Projektu)

DOFINANSOWANIE Z MF EOG

287 162 Euro (85% wartości Projektu)

OKRES REALIZACJI PROJEKTU

2009 – 2011

OBSZAR PROJEKTU

Zlewnia Czarnej Orawy – leżąca w południowo-zachodniej części województwa małopolskiego w Kotlinie Orawsko–Nowotarskiej.

Zlewnia Czarnej Orawy należy do międzynarodowego obszaru dorzecza Dunaju.

Powierzchnia zlewni – około 360 km².

PROJECT

“Conditions of river basin and biodiversity protection management for assurance of the sustainable development of the nature valuable areas, based on the example of the Czarna Orawa basin belonging to the transboundary Danube basin”

PROJECT NUMBER

Project PL0494

PROJECT PROMOTOR

Regional Authority of Water Management in Krakow

PROJECT PARTNER

Regional Office of Environmental Protection in Krakow

PROGRAMME

EEA Financial Mechanism

NUMBER AND NAME OF PRIORITY

Priority 2.2. Promoting sustainable development

VALUE OF PROJECT

337 838 Euro

ELIGIBLE COSTS

337 838 euro (100% of the Value of Project)

FUNDING FROM THE EEA FINANCIAL MECHANISM

287 162 Euro (85% of the Value of Project)

PROJECT PERFORMANCE PERIOD

2009 – 2011

AREA OF PROJECT

River basin of Czarna Orawa is located in South-West Małopolskie Voivodeship, in Orawsko-Nowotarska Valley. It's a part of international territory of the Danube river-basin.

The surface area of river basin is approx. 360 km².

Strona internetowa Projektu: www.orawa.krakow.rzgw.gov.pl

Beneficjent Projektu:

Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie
ul. Piłsudskiego 22
31-109 Kraków
tel. (12) 62 84 106
fax (12) 42 32 153
www.krakow.rzgw.gov.pl
e-mail: poczta@krakow.rzgw.gov.pl

Partner Projektu:

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Krakowie
ul. Smoleńsk 29-31
31-112 Kraków
tel. (12) 61 98 120
fax (12) 61 98 122
www.krakow.rdos.gov.pl
e-mail: sekretariat@rdos.krakow.pl